

SANOAT KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH AFZALLIKLAR YARATISH VA SAQLAB QOLISHNING IJTIMOY-IQTISODIY MEXANIZMLARI

Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi

Buxoro davlat universiteti

Iqtisodiyot va turizm fakulteti

3-kurs Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha) yo'nalishi talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada sanoat korxonalarida raqobatbardosh ustunliklar yaratish va uni saqlab qolishning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlarini yaratish borasida tadqiqot olib borilgan. Yevropa va Osiyo davlatlarining tajribasi asosida innovatsion texnologiyalarni joriy qilish, ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytirish, ekologik barqarorlik va mehnat resurslarini boshqarish orqali korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish yo'llari aniqlangan. O'zbekiston sharoitida ushbu mexanizmlarni qo'llash bo'yicha tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: raqobatbardoshlik, sanoat korxonalari, ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlar, innovatsion texnologiyalar, ijtimoiy mas'uliyat, ekologik barqarorlik, Yevropa tajribasi, Osiyo tajribasi.

Аннотация

В статье рассматривается развитие социально-экономических механизмов создания и поддержания конкурентных преимуществ промышленных предприятий. На основе опыта европейских и азиатских стран определены пути повышения конкурентоспособности предприятий за счет внедрения инновационных технологий, усиления социальной ответственности, экологической устойчивости, управления трудовыми ресурсами. Даны рекомендации по применению данных механизмов в условиях Узбекистана.

Ключевые слова: конкурентоспособность, промышленные предприятия, социально-экономические механизмы, инновационные технологии, социальная ответственность, экологическая устойчивость, европейский опыт, азиатский опыт.

Abstract

This article studies the creation of socio-economic mechanisms for creating and maintaining competitive advantages in industrial enterprises. Based on the experience of European and Asian countries, ways to increase the competitiveness of enterprises through the introduction of innovative technologies, strengthening social responsibility, environmental sustainability, and labor resource management are identified. Recommendations for the application of these mechanisms in the conditions of Uzbekistan are given.

Keywords: competitiveness, industrial enterprises, socio-economic mechanisms, innovative technologies, social responsibility, environmental sustainability, European experience, Asian experience.

KIRISH

Globallashuv va bozor iqtisodiyoti sharoitida sanoat korxonalari raqobatbardoshlikni oshirish va uni barqaror saqlab qolish zaruriyatiga duch kelmoqda. Raqobatning kuchayishi, texnologik o'zgarishlar va iste'molchilar talabining o'sib borishi korxonalardan nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy omillarni ham hisobga olgan holda strategik yondashuvlarni talab qiladi. Sanoat korxonalari iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida asosiy rol o'ynaydi. Ularning raqobatbardosh bo'lishi nafaqat korxona daromadlarini oshirishga, balki butun mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli, korxonalarning raqobatbardoshlik afzalliklarini yaratish va saqlab qolishda samarali ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlarni ishlab chiqish dolzarb masala hisoblanadi.

Jahon bozorida kuzatilayotgan keskin raqobat muhiti sharoitida sanoat korxonalari duch kelayotgan asosiy muammolar quyidagilardan iborat:

- resurslarning yetishmovchiligi va samarali boshqarilmasligi.
- innovatsion texnologiyalarni joriy qilishdagi cheklovlar.
- bozor talablariga moslashuvchanlikning yetarli emasligi.
- ijtimoiy omillar, xususan, mehnat resurslarini samarali boshqarishdagi qiyinchiliklar.

Biroq, raqobatbardoshlikni oshirish uchun quyidagi imkoniyatlardan foydalanish mumkin. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish, mehnat resurslari malakasini oshirish va motivatsion tizimlarni rivojlantirish, sanoat korxonalarining ijtimoiy mas'uliyatini kuchaytirish orqali iste'molchilarning ishonchini mustahkamlash shular jumlasidandir. Ushbu mavzu doirasidagi asosiy maqsad — sanoat korxonalarida raqobatbardoshlik afzalliklarini yaratish va saqlab qolish uchun samarali ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlarni ishlab chiqish va ularning amaliyotga tatbiq etish usullarini aniqlashdir. Ushbu mavzuni tadqiq qilish natijalari sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga imkon beradi. Ayniqsa, korxonalar faoliyatida ijtimoiy va iqtisodiy omillarni integratsiya qilish orqali raqobatbardoshlikni ta'minlash bo'yicha samarali usullarni taklif etish mumkin. Sanoat korxonalarining raqobatbardoshlik afzalliklarini saqlab qolish va rivojlantirish bugungi iqtisodiy muhitda dolzarb vazifa bo'lib, bu jarayonni amalga oshirishda ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlarning ahamiyati beqiyosdir. Shu sababli, mavzuni chuqur o'rganish va ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Sanoat korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirish va saqlab qolish masalalari ko'plab mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy tadqiqotlarida o'z aksini topgan. Mazkur tadqiqotlar korxonalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish, raqobatbardoshlik

afzalliklarini shakllantirish va ularni barqarorlashtirishga yo'naltirilgan strategiyalarni ishlab chiqishga qaratilgan.

Raqobatbardoshlikning nazariy asoslari. Michael E. Porterning raqobatbardoshlik afzalliklarini yaratish bo'yicha ishlari strategik boshqaruv va sanoatni rivojlantirish sohasida asosiy o'ringa ega. Porterning "Milliy raqobatbardoshlik ustunligi" (1990) asarida raqobatbardoshlikni ta'minlashning asosiy omillari sifatida texnologik innovatsiyalar, ishchi kuchining malakasi va ichki bozordagi talablar qayd etilgan.

Raqobatbardoshlikni shakllantirish va saqlashning iqtisodiy mexanizmlari. Raqobatbardoshlikni oshirishda innovatsiyalarni joriy etish va samarali boshqaruv tizimlarini qo'llash masalalari Joseph A. Schumpeterning "Innovatsion rivojlanish nazariyasi"da batafsil yoritilgan. Schumpeterning fikriga ko'ra, sanoat korxonalari uchun raqobatbardoshlik afzalliklarining asosiy manbai innovatsion texnologiyalarni joriy qilishdir.

Mahalliy olimlardan G'.X. Abdurahimovning ishlari O'zbekistondagi sanoat korxonalarining raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini oshirishda davlat siyosati va iqtisodiy mexanizmlarning ahamiyatiga bag'ishlangan. Tadqiqotda ijtimoiy-iqtisodiy infratuzilmani rivojlantirish korxonalarining samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omil sifatida ta'kidlangan.

Ijtimoiy omillarning ahamiyati. Sanoat korxonalarida raqobatbardoshlikni saqlashda inson resurslari boshqaruvi va ijtimoiy mas'uliyatning ahamiyati masalalari bo'yicha Gary Desslerning "Kadrlar boshqaruvi asoslari" kitobi muhim hisoblanadi. U o'z tadqiqotlarida inson resurslarini boshqarishning strategik rolini va uning korxonaning raqobatbardoshligiga ta'sirini asoslab bergan.

O'zbekistonlik iqtisodchi A. G'ulomovning asarlarida sanoat korxonalarining ijtimoiy mas'uliyati va bu orqali jamiyatda ijobiy imij shakllantirishning iqtisodiy foydalari tahlil qilingan.

Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyot. Raqobatbardoshlikni saqlab qolishda ekologik va barqaror rivojlanish omillarining ahamiyati masalalari bo'yicha John Elkingtonning "Triple Bottom Line" (uchlik natija) konseptsiyasi ko'rib chiqilgan. Elkington ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlikning o'zaro bog'liqligini ta'kidlab, korxonalar uchun raqobatbardoshlikning uzoq muddatli asoslarini belgilab beradi.

Mahalliy sharoitda raqobatbardoshlikni oshirish masalalari. O'zbekiston sharoitida sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan tadqiqotlar orasida Sh. J. Saidov va L. Islomovlarning ishlari ajralib turadi. Ular O'zbekistonda iqtisodiy islohotlarning sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga ta'sirini tahlil qilib, davlat tomonidan ko'rsatiladigan qo'llab-quvvatlash choralari va ularning natijadorligi masalasini yoritgan.

Adabiyotlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, sanoat korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirish va saqlab qolish masalalari ijtimoiy va iqtisodiy mexanizmlarning birlashgan holda qo'llanilishini talab qiladi. Xorijiy va mahalliy olimlarning tadqiqotlari ushbu sohada ilmiy asoslarni yaratgan bo'lsa-da, O'zbekistonning o'ziga xos sharoitlari va imkoniyatlarini inobatga olgan holda yangi

amaliy yondashuvlarni ishlab chiqish zarur. Bu esa raqobatbardoshlik afzalliklarini saqlab qolish va barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqobatbardoshlik — korxonaning bozor talablariga mos ravishda mahsulot yoki xizmatlar ishlab chiqarish, sotish va uzoq muddatda muvaffaqiyat qozonish qobiliyatidir. Bu tushuncha iqtisodiy samaradorlik, innovatsion faoliyat va bozor talablariga moslashuvchanlik kabi jihatlarni o'z ichiga oladi.

Sanoat korxonalarining raqobatbardoshlik darajasini oshirish ko'plab ichki va tashqi omillarga bog'liq.

1-jadval

Sanoat korxonalarida raqobatbardoshlik afzalliklarini yaratish: muammolar va yechimlar tahlili

Muammo	Tavsif	Yechim
1. Innovatsion texnologiyalarning yetishmasligi	Ko'plab sanoat korxonalari zamonaviy texnologiyalarni joriy etishda moliyaviy yoki bilim resurslariga ega emas.	Davlat tomonidan innovatsion texnologiyalarni xarid qilish uchun subsidiyalar ajratish va grantlarni ko'paytirish.
2. Malakali kadrlar yetishmovchiligi	Mehnat bozorida zamonaviy texnologiyalarni boshqara oladigan yuqori malakali xodimlarning yetishmasligi.	Sanoat korxonalari va ta'lim muassasalari o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, kadrlarni qayta tayyorlash dasturlarini yo'lga qo'yish.
3. Raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish qiyinchiligi	Mahsulotlarning sifati va dizayni xalqaro talablar darajasida emas.	Mahsulot sifati standartlarini joriy qilish va xalqaro sertifikatlash jarayonlarini jadallashtirish.
4. Marketing strategiyalarining samarador emasligi	Ichki va tashqi bozorlarda samarali marketing strategiyalarining yo'qligi.	Raqobatbardosh marketing strategiyalarini ishlab chiqish uchun ekspertlarni jalb qilish, bozorda faol reklama kampaniyalarini o'tkazish.
5. Moliyaviy resurslarning cheklanganligi	Innovatsion faoliyat va texnologiyalarni joriy etish uchun yetarli moliyaviy manbalar mavjud emas.	Kreditlash va investitsiya jalb qilish imkoniyatlarini kengaytirish, xususiy va davlat sheriklik dasturlarini rivojlantirish.
6. Ekologik talablar va barqarorlik strategiyalari bo'yicha muvofiqlik	Korxonalarining ekologik me'yorlarga to'liq mos kelmasligi va bu boradagi jarimalar.	Yashil texnologiyalarni qo'llashni rag'batlantirish va ekologik sertifikatsiyadan o'tish tizimini soddalashtirish.
7. Mahalliy va xalqaro bozorlardagi raqobat	Xorijiy raqobatchilar mahsulotlari sifat va narx jihatidan ustunlik qilmoqda.	Mahalliy korxonalarni eksportga yo'naltirish dasturlarini joriy qilish, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish.

Muammolar va ularning yechimlari bo'yicha sharh

Innovatsion texnologiyalar, raqobatbardoshlikning asosiy omili texnologik taraqqiyot bo'lib hisoblanadi. Korxonalar zamonaviy texnologiyalardan foydalanmasa, ular mahsulot ishlab chiqarishda samaradorlik va sifatda ortda qoladi. Inson resurslari

bo'yicha sanoat rivojlanishida malakali kadrlarning o'rni katta. Bu borada maxsus tayyorlov dasturlarini yo'lga qo'yish korxonalarning raqobatbardoshligini oshiradi. Mahsulot sifatida ichki va tashqi bozorlarda mahsulotning sifati va dizayni iste'molchilarning asosiy talablaridan biri hisoblanadi. Xalqaro sifat standartlarini joriy qilish bu masalada muvaffaqiyatli yechimdir.

Marketing strategiyalari. Samarali marketing strategiyalari raqobatbardosh bo'lishda muhim rol o'ynaydi. Bozor tahlili asosida tuzilgan marketing strategiyalari mahalliy va xalqaro bozorda muvaffaqiyatga erishish imkonini beradi.

Moliyaviy resurslar. Moliyaviy qo'llab-quvvatlashsiz innovatsion faoliyatni rivojlantirish qiyin. Kredit va investitsiyalarga qulay sharoitlar yaratish raqobatbardoshlikni oshiradi.

Ekologik talablar. Yashil texnologiyalar va ekologik me'yorlarga rioya qilish korxonalarning uzoq muddatli muvaffaqiyatiga xizmat qiladi.

Mahalliy va xalqaro raqobat. Korxonalar raqobatbardosh bo'lishi uchun ichki va tashqi bozorlar talablariga moslashishi lozim. Eksportni rivojlantirish bo'yicha davlat dasturlari korxonalarga yangi imkoniyatlar yaratadi.

Sanoat korxonalarida raqobatbardoshlik afzalliklarini yaratishdagi asosiy omillarga innovatsiyalar, ijtimoiy omillar, resurslardan foydalanish samaradorligi, ijtimoiy mas'uliyat kabilar misol bo'ladi. Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish raqobatbardoshlikni oshirishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Masalan, Joseph Schumpeterning innovatsion rivojlanish nazariyasiga ko'ra, innovatsiyalar raqobatning asosiy dvigateli hisoblanadi. Ishchi kuchining malakasi, mehnat sharoitlari va motivatsiya tizimi raqobatbardoshlikni oshiruvchi omillardir. Gary Dessler o'z tadqiqotlarida inson resurslari boshqaruvi va mehnat unumdorligining ahamiyatini ta'kidlagan. Moliyaviy, insoniy va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish korxona barqarorligini ta'minlaydi. Mahsulot sifatini oshirish va ekologik standartlarga rioya qilish orqali iste'molchilarning ishonchini qozonish mumkin.

Sanoat korxonalarining raqobatbardoshlikni ta'minlashda ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlar quyidagicha ta'riflanadi: bu korxonada ijtimoiy va iqtisodiy omillarni o'zaro uyg'unlashtirgan holda samaradorlikni oshirishga xizmat qiluvchi usul va vositalar majmuidir. Asosiy yo'nalishlarga innovatsion rivojlanish va texnologik modernizatsiya, korxonalar uchun texnologik yangiliklarni joriy qilish strategik ahamiyatga ega. Masalan, Germaniyaning "Industrie 4.0" dasturi sanoatni avtomatlashtirish va raqamlashtirish orqali raqobatbardoshlikni oshirishga qaratilgan. Mehnat resurslarini rivojlantirish uchun mehnat unumdorligini oshirish, kadrlarning malakasini oshirish va ularni motivatsiya qilish tizimlari joriy etilishi kerak. O'zbekiston sharoitida kadrlarni malaka oshirish markazlari tashkil qilish orqali sanoat korxonalarining kadr bazasi yaxshilanmoqda. Ijtimoiy mas'uliyat va barqaror rivojlanish jarayonida korxonalar tomonidan ekologik mas'uliyatni ta'minlash va xodimlar uchun qulay mehnat sharoitlarini yaratish iste'molchilar va jamiyat oldida imijni oshiradi. John Elkingtonning Triple Bottom Line modeliga ko'ra, korxonalar nafaqat iqtisodiy, balki ekologik va ijtimoiy samaradorlikni ham hisobga olishi kerak. Bozor strategiyalari va marketingida mahsulot sifatini oshirish, narx siyosatini

optimallashtirish va bozor talablariga moslashuvchanlik raqobatbardoshlikni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston sanoat korxonalari raqobatbardoshligini oshirishda quyidagi asosiy yo'nalishlar belgilangan:

Innovatsion rivojlanish dasturlari. Davlat tomonidan innovatsiyalarni joriy qilish uchun ajratilayotgan subsidiyalar va imtiyozlar korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Kadrlar malakasini oshirish. Mehnat bozoriga mos malakali kadrlar tayyorlash va ularni sanoat korxonalarida jalb qilish ishlari olib borilmoqda.

Ijtimoiy mas'uliyat dasturlari. Ko'plab sanoat korxonalari ekologik standartlarga rioya qilgan holda faoliyat yuritishni yo'lga qo'ygan. Masalan, "O'zavtosanoat" tomonidan ishlab chiqarilayotgan mahsulotlar xalqaro ekologik sertifikatlarga moslashtirilmoqda.

Amaliy tavsiyalar sifatida esa innovatsion jarayonlarni rag'batlantirish, raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarish uchun yangi texnologiyalarni joriy qilishga investitsiyalarni ko'paytirish zarur. Korxonalar o'z innovatsion faoliyatlarini davlat grantlari va xalqaro hamkorlik orqali rivojlantirishi mumkin. Ijtimoiy-iqtisodiy integratsiyada xodimlar uchun ijtimoiy kafolatlarni oshirish orqali mehnat samaradorligini ta'minlash lozim. Korxona ichki ijtimoiy infratuzilmasini rivojlantirish (masalan, xodimlar uchun sog'lomlashtirish markazlari tashkil qilish) alohida ahamiyat kasb etadi. Marketing strategiyalarini takomillashtirish uchun bozor talablarini tahlil qilish va raqobatbardosh mahsulotlarni targ'ib qilish uchun zamonaviy marketing usullarini qo'llash lozim. Ekologik barqarorlikni ta'minlashda korxonalar faoliyatida ekologik xavfsizlik standartlariga rioya qilish va yashil texnologiyalarni joriy qilish muhimdir.

O'zbekiston sanoat korxonalari raqobatbardoshligini oshirishda Yevropa va Osiyo davlatlarida sanoat korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirish va saqlab qolish bo'yicha qo'llaniladigan ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlar qiyosiy tahlil qilinadi.

2-jadval

Yevropa va Osiyo davlatlarida sanoat korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirish va saqlab qolish bo'yicha qo'llaniladigan ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlar

Mintaqa/Davlat	Mexanizmlar	Xususiyatlari	Natijalar
Germaniya	"Industrie 4.0" modeli	Smart fabrikalar, raqamli texnologiyalar, avtomatlashtirilgan ishlab chiqarish.	Ishlab chiqarish samaradorligi oshdi, mahsulot sifati yaxshilandi.
Skandinaviya davlatlari	Ijtimoiy barqarorlik, ekologik xavfsizlik	Ishchilarning huquqlarini himoya qilish, ekologik standartlarga rioya qilish, innovatsion rivojlanish.	Ishchi kuchining yuqori malakasi, barqaror ekologik muhit.
Italiya	KO'Bni qo'llab-quvvatlash, klaster tizimi	Subsidiyalar, imtiyozli kreditlar, klasterlar orqali resurslarni birlashtirish.	Dizayn va sifat bo'yicha xalqaro bozorda yetakchi mavqe.

Mintaqa/Davlat	Mexanizmlar	Xususiyatlari	Natijalar
Xitoy	“Made in China 2025” strategiyasi	Innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish, davlatning faol ko‘magi, sanoat klasterlarini tashkil qilish.	Yirik texnologik mahsulotlar eksporti, sanoatning tez rivojlanishi.
Yaponiya	“Lean Manufacturing” modeli	Kaizen (uzluksiz takomillashtirish), chiqindilarni kamaytirish, mehnat unumdorligini oshirish.	Mahsulot sifati yuqori, ishlab chiqarish xarajatlari past.
Janubiy Koreya	Innovatsion texnologiyalar, davlat-xususiy sektor integratsiyasi	Ilm-fan va texnologiyalarni rivojlantirishga katta investitsiya, eksportga yo‘naltirilgan strategiyalar.	Elektronika va avtomobilsozlik sohasida dunyo bozorida yetakchilik.

Germaniyada “Industrie 4.0” modeli sanoat korxonalarining samaradorligini oshirishga qaratilgan. Bu model korxonalarda texnologik jarayonlarni avtomatlashtirish orqali mahsulot sifatini oshirish va xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi. Norvegiya, Shvetsiya va Finlyandiya sanoat korxonalarida ekologik xavfsizlik standartlari va xodimlarning ijtimoiy himoyasi muhim ahamiyat kasb etadi. Ishchi kuchining yuqori malakasi va barqaror ishlab chiqarish jarayonlari raqobatbardosh mahsulotlar yaratishda asosiy omil hisoblanadi. Italiyaning KO‘Blarga bo‘lgan e’tibori ularning xalqaro bozorda muvaffaqiyat qozonishiga imkon beradi. Klaster tizimi orqali resurslarni birlashtirish mahsulotlar sifatini oshiradi va korxonalarning eksport salohiyatini kuchaytiradi. Xitoy “Made in China 2025” strategiyasi orqali texnologik mahsulotlarni eksport qilishga katta e’tibor qaratmoqda. Sanoat klasterlarini tashkil qilish orqali resurslardan samarali foydalanish ta’minlanmoqda. Yaponiyaning “Lean Manufacturing” yondashuvi mahsulot sifatini oshirish va ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishda muvaffaqiyatli bo‘ldi. Kaizen tamoyili orqali uzluksiz takomillashtirish amalga oshiriladi. Janubiy Koreyada davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlik texnologik rivojlanishni jadallashtirishda muhim rol o‘ynaydi. Elektronika va avtomobilsozlik sohasida muvaffaqiyatli strategiyalar qo‘llanilmoqda.

Yevropa va Osiyo davlatlarining tajribasi sanoat korxonalari raqobatbardoshligini oshirish uchun turli yondashuvlarning samaradorligini ko‘rsatadi. O‘zbekiston sanoat korxonalari uchun ushbu tajribadan olinadigan saboqlarga innovatsion texnologiyalarni keng joriy qilish (Germaniya va Janubiy Koreya tajribasi), ijtimoiy mas’uliyat va ekologik barqarorlikni ta’minlash (Skandinaviya davlatlari tajribasi), kichik va o‘rta biznesni klasterlash (Italiya tajribasi), resurslardan samarali foydalanish va ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirish (Yaponiya tajribasi) kabilar kiradi. Mazkur mexanizmlar nafaqat raqobatbardoshlikni oshirishga, balki milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga ham xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Sanoat korxonalarida raqobatbardoshlik afzalliklarini yaratish va saqlab qolish masalalari iqtisodiy va ijtimoiy omillarni kompleks holda hisobga olishni talab qiladi. Innovatsion rivojlanish, ijtimoiy mas'uliyatni oshirish va resurslardan samarali foydalanish orqali korxonalar nafaqat bozor talablariga moslashadi, balki uzoq muddatli barqarorlikka erishadi. O'zbekiston sharoitida sanoat korxonalarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha davlat siyosatini yanada takomillashtirish ushbu sohadagi dolzarb muammolarni hal qilishda muhim rol o'ynaydi.

Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion yondashuvlar, kadrlar malakasini oshirish, marketing strategiyalarini kuchaytirish va moliyaviy imkoniyatlarni kengaytirish kabi yechimlar muhim ahamiyat kasb etadi. Mahalliy korxonalar davlat va xususiy sektor hamkorligidan foydalanib, xalqaro bozorda o'z o'rnini mustahkamlay oladi. Mazkur yechimlar kelgusida sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini mustahkamlash uchun amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Porter, M. E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. Harvard Business Review Press, Boston, MA.
2. Schumpeter, J. A. (1934). *The Theory of Economic Development*. Transaction Publishers, New Brunswick, NJ.
3. Dessler, G. (2020). *Human Resource Management*. Pearson Education, London.
4. Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing Management*. Pearson Education, Boston, MA.
5. Tairova M. M., Narzullayeva G. S., Odinayeva N. F. Foreign Experience in Ensuring High Competitiveness of Economists in Higher Education. – 2021.
6. Gulchehra N. The importance of sustainable and educational tourism in the international pandemic period (on the example of UWTO and Uzbekistan) //Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz). – 2020. – Т. 1. – №. 1.
7. Narzullayeva G. Theoretical and methodological basis of attracting foreign investment to the national economy //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – Т. 11. – №. 3. – С. 2540-2544.
8. Gulchehra N. Reforms In New Uzbekistan: Their Economic And Financial Significance //Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz). – 2023. – Т. 33. – №. 33.
9. Narzullayeva G. S. et al. New Technologies and the Revolution in the Tourism Sector //Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance. – 2023. – Т. 4. – №. 2. – С. 97-101.
10. Gulchehra N. Trends And Prospective Directions Of Global Economic Development //Центр научных публикаций (buxdu. uz). – 2023. – Т. 44. – №. 44.
11. Narzullayeva G. Foreign Experience in Ensuring High Competitiveness of Economists in Higher Education //Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz). – 2021. – Т. 7. – №. 7.

12. Narzullayeva G. S., Bakayeva M. A. Creative Management: Creative Opportunities In Business Process Management //American Journal Of Social And Humanitarian Research. – 2022. – Т. 3. – №. 12. – С. 58-63.
13. Giyasova N. B., Davlatov S. S., Narzullayeva G. S. Role Of Marketing Strategies in Increasing Company Competitiveness //International Journal of Academic Management Science Research. – 2021. – Т. 5. – №. 3. – С. 99-102.
14. Tairova M. M., Giyazova N. B., Dustova A. K. Goal and objectives of integrated marketing communications //Economics. – 2020. – Т. 2. – С. 5-7.
15. Ahrorovna B. M. MANAGEMENT AND IMPLEMENTATION OF TECHNOLOGICAL INNOVATIONS IN INDUSTRIAL ENTERPRISES OF OUR COUNTRY //INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024. – 2024. – Т. 3. – №. 34. – С. 18-22.
16. Bakayeva M. The Role of Islamic Finance in the Capital Market in Uzbekistan //Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz). – 2022. – Т. 11. – №. 11.
17. Ходжаева Д. DIRECTIONS OF USING MARKETING SECTOR IN PRODUCING INNOVATIVE PRODUCTS //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2020. – Т. 1. – №. 1.
18. Ходжаева Д. CHARACTERISTICS OF INCREASING THE EFFICIENCY OF LIGHT INDUSTRIAL ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 7. – №. 7.
19. Ходжаева Д. THE POTENTIAL OF THE TOURISM SPHERE IN THE DEVELOPMENT OF AN ENVIRONMENTALLY DEVELOPED SOCIETY //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2023. – Т. 35. – №. 35.
20. Jurayeva Z. ECONOMIC EFFICIENCY OF ATTRACTION AND USE OF INVESTMENTS IN UZBEKISTAN //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2022. – Т. 20. – №. 20.
21. Jurayeva Z. INNOVATIVE WAYS TO INVEST IN HUMAN CAPITAL INVESTMENTS //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2022. – Т. 20. – №. 20.